

Frazeologizmai, vaizdingi posakiai, palyginimai

Surinko ir sklaidai parengė
Regina BLIŪDŽIUVIENĖ

- **Abidī kap šoni** – bara, keikia, uja vaiką ar silpnesnį, lėtesnį žmogų.
- **Abodu anī tuokī.** Parsverk par tuora, ligė svers – vienodo proto, kvaili, viens kito verti.
- **Abraka uždėrbsi – kepala pradėrbsi** – bus mažai naudos, daugiau nuostolių („troto“).
- **A borna, a rūra – ta pati skūra** – negėdinga, nėra ko gėdytis.
- **A ilgā šunī dešra?** – netiesioginis klausimas, taip teigiama, kad neilgai saugojai, ką gera buvai gavęs, įsigijęs.
- **A čia riekti, a nariukti už ton popu rieti?** – seniau ponai samdydavo moteriškę, kad per laidotuves žmonės verktų. Posakis, matyt, į mūsų kraštą yra atklydęs, gal iš kokios nors dainos išbyrėjęs. Kartais taip garsiai pati sau moteriškė pajuokauja, kai nežino, ar griebtis ko, ar iš viso jokio darbo nesiimti.
- **A daug tuokiū dorniu i pūra telp?** – esi (yra) išskirtinis durnius, visai kvailas, tokių mažai terasi.
- **Aiškin, kap Žutauts viščiukams** – t. y. beprasmiškai aiškina neklausantiems, nesuprantantiems.
- **Akis rėk i subinie turieti** – reikia būti apdairiam, akylam.
- **Ākis lip un(t) kaktas** – sunkiai dirba.
- **Ākis na dūbis** – reikia turėti gėdos jausmą, susiprasti.
- **Ākis mata, ali šėrdis nabvala** – privalgiau, nebetelpa, nors akys ir gundo.
- **Akis užsirėšti** – prisidaryti gėdos.
- **Akis užsišėkti** – prisidaryti gėdos.
- **Ākis kap bumbuolā** – iškilios akys, apvalios, išsprogusios.
- **Ākis kap žarėjis, tik žarirai, žarirai** – labai smalsaujama; labai knieti pamatyti, išgirsti, sužinoti.
- **Ākis už pėlva didesnis** – sakoma, kai net ir privalgęs dar nori, nes akys gundo arba kai įsidedi valgio daugiau, negu pajėgi suvalgyti.
- **Akis na pėzi** – gali primerkti – taip „paguodžiama“, jei kas dejuoja, kad į akis dulka, kad kažkas į akį įkrito.
- **Akiū pasiklausk, nuosi paruodis** – taip patariama, jei ieškai ir nerandi kokio daikto.
- **Akurat, ka i rūra trat** – tai žodžių žaismas, reiškia *tikrai, iš tiesų*.
- **Anā a riekti, a mīžti** – tas pats. Arba: **Anā riekti ēn kap mīžti**;
- **Anā riekti kap mon mīžti** – ji greita verkti, lieja ašaras be didelio reikalo.
- **Anam jūks, vuo mon nie kuo nie išsivīpti** – nejuokinga.
- **A namatē kiaulis su skumbaliukās** – sakoma tam, kas praeina nepasisveikinęs, dažniausiai taikoma vaikams.
- **Ankstībuoja (arba: unkstībuoja) varneli don-tis rakinie, vielībuoja akis (arba: akikis) krapš-tinie** – anksti atsikėlęs jau ir darbus padarei, ir pavalgyti spėjai. O miegalius dar vos prasimerkia.
- **Apgauti pėlva** – šiek tiek užvalgyti, šio to užkrimsti, kad pilvas negurgėtų.
- **Apsistuok lig skanumi** – laiku baigti, turėti saiką; net jeigu ir skanu, jeigu dar vis nori daugiau.
- **Apsidirbau kap mīliausis (Mīliauskis) su paršu** – viską susitvarkiau, baigiau darbus.
- **A durnruopiu apsjiedē?** – elgiesi neprotingai.
- **A dōrns, a najjiedis** – neprotingai elgiasi, nusišneka.
- **A kiaurā žēmi i prarēji** – negaliu rasti ko nors.
- **A i žemi prasmēga** – nerandu, prapuolė.
- **A ilgā šunī dešra.** Arba: **A ilgā šunī dešra? Tik kapt i nabie** – sakoma tada, kai kas nors nemo-ka naudotis geru, nauju daiktu, greitai sugadina, sunaudoja.
- **A rūra nīžt, ka nanusiedi? Musiet senē mošti bagavā** (vaikui taikoma).
- **A sens, a mažas** – vīna pruota.
- **A šūds skīlies narond** – kodėl nerimsti, nepasėdi vietoje (sakoma vaikui).
- **Ar anam sakā, a sīnā** – jokios reakcijos, neklauso.
- **Arklīs un keturiū kuoju paslist, vuo žmuogus su vīnu ližuvui, tā ni dīvu nie** – žmogus nesuvaldo liežuvio, apsirinka kalbėdamas, suklumpa kalboje.
- **Arklīs tagalvuoja, anuo galva didesni** – taip patariama, kai žmogus pasiguodžia, kad ne-

(Nukelta į 40 p.)

bežino ką galvoti, neberanda išeities.

- **Arkli subinie nė kuo bolbis mirkīti** – arklio nereikia gailėti, jis turi dirbti.
- **Apmuovi kap su maišu** – apgavo.
- **Apsisklėdusi (apsikruovusi) knīngum kap Skinderi nabaštiks** – XX a. pirmoje pusėje Požerėje klebonavo Antanas Skinderis, rašęs ir leidęs švietėjiškas knygeles.
- **Apsikruovusi skurlės kap Marcijuona** – kaime vaikštinėjo tokia pavargėlė Marcijona, apsiraišiojusi skudurėliais, skaromis – viską ant savęs kraudavo.
- **Apšėka i apmaliavuoji** – labai paniekino, pažemino.
- **Arī i arī kap šonis** – pykstasi, riejasi.
- **A sakā, a šiki** – tavo žodis nieko nereiškia, niekas nepaiso tavęs.
- **Atneši i dontis isikondis** – nuolankiai atneši, būsi priverstas nusižeminti.
- **Atsietka siedieti** – veltui sėdėti, gaišti laiką ir gaišinti kitą.
- **A velni subinie i buvā?** – sakoma, kai kas neatsiliepė ieškomas, ilgai kažkur užgaišo, pan.
- **A vel'ns tavi už ližōvi trauk** – šneki niekus, pasakei, ko nereikėtų sakyti, pan.
- **A vel'ns mīta kruš i sobini** – kodėl taip skubi, skubini kitus.
- **A vel'ns i pakusiji?** – sugundė.
- **A vel'ns tau mīta un(t) galvuos taša?** – kas gi tavo skubina, beprotiškai neskubėk.
- **A (arba: musiet) vel'ns un vuožkos anon (arba: tavi) i dērbis** – taip sakoma apie labai blogą žmogų.
- **A i velni sobini i nukišau?** – nerandu, kur padėjau.
- **A vel'ns apstuoji?** – žmogus labai blogai elgiasi, lyg velnio apsėstas.
- **A i kakta, a par kakta** – tas pats jūds – vis tiek skauda, kaip bepadarysi, vis tiek nuostolis.
- **A vel'ns ūdega užkēša?** Arba: **Musiet vel'ns ūdega užkēša** – nematau, nerandu, nors labai ieškau.
- **A iš velni gerklies ištraukē; a velni gerklie bovis; a iš velni sōbinis ištraukē tuoki suglōmžīta** – labai suglamžytas drabužis.
- **Apsikabiniejis merguom kap terbuom** – mergininkas, turi daug mergų.
- **Apsikruovē skurlės kap Marcijuona** – ne-

vispro tė kaimo moteriškė, kuri rinko skudurėlius ir nešiojosi, rišo juos sau ant kojų, gobėsi ant galvos, kišo į užantį. Buvo dar keletas palyginimų su Marcijona, pvz.: valkiojasi kaip Marcijona; nesėdėk kaip Marcijona; kt.

- **Apsirikims na vagīsti, apsišikims na kiaulīsti** – nėra smerktinas, tai ne nusikaltimas.
- **Apsirikims na šikims** – apsirikimas yra mažesnė gėda, mažiau smerktina, pateisinama.
- **Apsauguok, Dievi, nu kumelis spirunčiuos i buobas tratunčiuos** – kaip kumelę bešnekinsi, beglostysi, ji vis tiek spardysis, o boba vis tratės, vis neįtiksi.
- **Apsklėdusi plaukās kap laumi** – nesusišukavusi, išsidarikiusiais plaukais.
- **Atbulās rātās tuoli navažiūsi** – jei šeimoje nesutariama; jei kažkas daroma ne kaip priimta; jei šeimoje komanduoja ir viską tvarko moteris, ne vyras.
- **Atidūk velniū. Arba: Tapasijemi vel'ns, Musiet vel'ns pasijiami už sena skūola** – sakoma apie netikusį žmogų, nudėvėtą daiktą, negrąžintą skolą, apie pražuvusį, pamestą daiktą.
- **Atmuonīti tūm pačiu** – atlyginti taip, kaip tau padarė.
- **Atrīkta rīkie i atrīkta** – kaip riekė atriekta nuo kepalo, taip ištekėjusi duktė turi turėti savo gyvenimą.
- **Aug na didin, ali atbulin.** Kiti variantai: **Aug didin, ali en atbulin; Jū didin, jū atbulin** – augdamas vaikas ima neklausyti tėvų, blogai elgtis.
- **Augis, augis ir iš pruota išaugis** – kad ir didelį, suaugęs, bet elgiasi neprotingai.
- **Ausū naluzgēn** – nejudina ausų, nesistengia, nesirūpina.
- **Aušť dīna – aušť naujīna.** Arba: **Aušť dīna – aušť dīnā naujīna** – kiekviena diena atneša naujieną.
- **Avina mīžuoklis** – niekalas, niekam tikęs žmogus.
- **Avīs planetuo gēmis: jam biedas i nukerp kap āvi** – taip kalbama apie žmogų, kurį persekioja nelaimės, kuris negali prasigyventi. Taikoma ir sau pačiam.
- **A vel'ns unt vuožkuos tavi dērba?** – sakoma apie blogai besielgiantį žmogų; kartais taip šaukiama net ant savo vaiko.

- **A vīna kaula esi, ka nasusilėnki** – tingi pasilenkti.
- **A žėna penokšli, kuo žīmėni žvīg** – penima kiaulė visada priėdusi, taip turtingas žmogus nesupranta, kodėl vargšas dejuoja.
- **Bads i gelži lauž** – iš bado žmogus gali visko padaryti, ryžtasi bet kam.
- **Ba pričinas i dūmā iš kamina narūkst** – be priežasties nieko nėra, viskam yra priežastis.
- **Ba grieka, ba nieka** – tai, ką sakau, yra teisybė, nemeluoju.
- **Ba čiesa gėltini najims.** Arba: **Najims gėltini nasava vaika ba laika.**
- **Baguotam i vel'ns i kuoši šik, vuo biednam ir i potra mīž.** Arba: **Baguotam i vel'ns i kuoši išik, vuo biednam ir iškabėn; Baguotam i vel'ns i kuoši šik, vuo biednam ir i potra primīž; Baguotam i vel'ns i kuoši šik** – neturtingam niekas nepadeda, jam vis nesiseka; turtingam viskas sekasi, viskas išeina į gera.
- **Balsas girdieti** – žmuogaus namatīti – sakoma, kai vaikas įsikiša į suaugusiųjų kalbą.
- **Bapėgu sirgti, ka ī kas šuokinie** – jei kas nors slaugo, už tave darbuojasi. O jei ne, tai iš paskutinių jėgų eini.
- **Bapėgu dejūti, ka ī kas gūdžiuo.**
- **Bapėgu šastītis, kuol iš tieva kišenis** – sakoma apie tą, kuris išlaidauja pats neužsidirbęs, švaisto tėvo gerą.
- **Ba ronku palėkti** – nuvarginti rankas, pačiam pavargti nuo sunkaus darbo, nebepakelti rankų.
- **Beni su žīdu mīguojė** – drabužis išvirkščiai apsisvilktas, skarelė užsirišta trumpuoju kampu ant viršaus, kt.
- **Bieda radus, bieda pametus** – ir taip, ir taip negerai.
- **Bieda žmuogu nupraus i ba muila** – nelaimė nuskurdina, palieka nuogą, beturtį.
- **Biedas žmuogu jam i nukelnie** – nelaimės nuskurdina, suvargina, gali net be kelių palikti, taip nusigyventi.
- **Biedas, vargā, atsigolis basižargā** – taip ironizuojamos savo pačių bėdos ar pasišaipoma iš perdetai besiskundžiančio, dejuojančio žmogaus.
- **Biedas, vargā vis tā mergā, ka ba vīra vākū ira** – ironizuojamos, sumenkinamos bėdos.
- **Bieda vištā, na žmuogū: nator par kor nusi-mīžti** – žmogus randa išeitį, jam nėra ko dejuoti.
- **Bieduo krėtis** – patekęs į nelaimę, turintis bėdą, atsidūręs sunkioje situacijoje.
- **Biednam žmuogū i križius medėnis** – nėra lygybės.
- **Bibi i āki i tabuokas paki** – tai vyrų tarpusavio pajuokavimas arba gali būti labai grubus pasakymas, kad blogam žmogui nieko gero negalima duoti, pasklolinti, tokiam tik b..... Nesu girdėjusi, kad šį posakį vartotų moteris.
- **Bijuok vīnkīmi šunīs i viūtorti vāka** (arba: *sū-naus*) – abu pikti, žmogui pavojingi: vienkio šuo nematęs svetimų žmonių, nepripratęs, puola aršiai, o vienturtis vaikas išlepintas, savanaudis, nemoka kito atjausti.
- **Biesas** (arba: *biedelis, bronts*) **ūdega užkėša** – nerandu kažko, nematau.
- **Blizg kap katina kiaušė** – dažniausiai sakoma apie nublizgintus batus, apie akis.
- **Bliaun kap veršis** – labai verkia vaikas, nenuraminamas.
- **Bluogs padiejims – velniū pragierims** – blogai padėjęs daiktą, jį prarasi, dėl to imsi keiktis ir tuo džiuginsi velnią.
- **Blūdnavis užėji** – kažko supyko, nerimsta.
- **Bomb kap obags, krūpas pabieris.**
- **Brazd kap vel'ns kaulinīčiuo** (arba: *puo kaulinīči*).
- **Buoba ī dorna: vīrs gal atėti devīniū buobu skūras unt ronkas užsimetis, vuo dešimtuoji vis tīk ės** – tekės ir už blogo vyro, manys, kad ji geresnė už kitas ir vyrą pakeis.
- **Buoba tik du sīkius būn žmuogus: ka rada pīedas, saka, vuo, žmuogus nuvėjis – vuo gal tin buoba bova. I, ka rond žmuogšūdi, saka, žmuogus pašėkis. Vuo gal buoba pastrulniji.**
- **Buoba kap truoba, sobini kap daržinie** (arba: *kap daržingalis*) – stora, stambi boba.
- **Būsma kuol supūsma** – ilgai būsim, užtruksim, ilgai svečiuosimės.
- **Būs pagrabs – būs pajiedėni** – taip nepiktai pasišaipoma iš savo sunegalavimo ar kito žmogaus ligos.
- **Ciels kelmuks** – nenaudėlis, tikras velniūkštis.
- **Ciels kolius** – nenaudėlius, negerai kažką padaręs. Tai „sūresnis“ pasakymas, negu minint kelmuką (*kulė* – vyrų lytinis organas,

(Nukelta į 42 p.)

- dar kasdieninėje kalboje pavadinamas *tūzė*).
- **Ciekauniuoji Zuosi** – asmenvardis rodo buvus tokią Zosę. Kartais pasakoma kaip palyginimą: **I tu kap ciekauniuoji Zuosi.**
 - **Čia pat šnek, čia pat atšnek** – nepatikimos kalbos žmogus, šneka ir nejučiomis paneigia savo kalbą, išsigina savo pasakytų žodžių.
 - **Čiaupuos kap katie, pelenus prišėkusi** – gėdijasi, nebeturi ką sakyti.
 - **Čiupiniejas kap Elzi su papās** – negrabiai, lėtai dirba.
 - **Čia pašnekiejuom, čia palėksma** – kalbų, apkalbų neplatinsim, niekas nesužinos.
 - **Čež kap viežė terbuo.**
 - **Čistā unt durniaus** – visai kvailai kas nors padaryta, kvailai pasakyta.
 - **Čistā un durniaus laika** – nevertina, išjuokia, apgaudinėja;
 - **Čistā unt durniaus** – kažkas nevykusiai padaryta, kvailai kalbama.
 - **Čistā unt jūka** – kvailai, tyčia, pajuokai.
 - **Čists kap misingis** – nieko neturintis, beturtis žmogus.
 - **Darik žmuogū gera** – mislīs, ka bijė – taip atsiliepiama apie gerumo, pagalbos neįvertinantį žmogų. Daug šnekieti, mažā klausītis – tuščios, neprotingos kalbos, kurių neverta klausytis.
 - **Davōtis gerōtis** – kas duoda, visada geras.
 - **Davė i paržegnuok** – skola negrįš, atsisveikink.
 - **Davi nu širdis** – nuoširdžiai, negailėdamas, iš širdies.
 - **Davi i dribtelieji** – davė negailėdamas, davė su perviršiumi.
 - **Dedin kap gaidis vēšta** – kalbina, vilioja bernas mergą.
 - **Diedi na diedi – lipk iš grūšis** – lyg ironiškas žaismas su žodžiu *dėdė*. Yra pasakojimas, kad vaikas įsilipo į kriaušę, o dėdė piktai liepia išlipiti. Vaikas sako: „Dėdė, juk čia aš“. O tas atrėžia: „Diedi na diedi – lipk iš grūšis“. Atliepiama ir kitaip: „Tas diedi na vīna nuriedi“.
 - **Diel vīra galiek, diel svēti turiek i vēskas būs gerā** – tada esi gera vyro žmona, puiki šeiminkė; tokia moters dalia.
 - **Diel biškeli nie iš keli** – žodžių žaismas, kuriuo atsiliepiam į žodžius **biški, biškeli** (prašant ko nors nedaug, kt).
 - **Diel šūda i nieka** – dėl menkniekio, neverta dalyko. Arba vienu žodžiu pasakoma: diel šūdniekio.
 - **Dievi, dūk lītaus iš vēduri dungaus** – prašoma lietaus, bet gal tai maldos atbalsis?
 - **Dievi, dūk lītaus ba audruos un Gōlbiu suoduos** – panašu į Gulbių kaimo žmonių maldele.
 - **Dievi Dievi su stuora žievi** – rimuotas atsidūsėjimas, išlaikant dvibalsį *ie*; ironiškas, ne sakralus. Juo apibūdinama sunki situacija arba perdėtai sudramatinama, pvz., guodžiama pargriuvusį ir verkiantį vaiką. Dažnai pridedamas ir jaustukas („Ak tu, Dievi Dievi, su stuora žievi“, „Vuo tu, Dievi...“).
 - **Dieva dūts – nabžegnuokis** – jei Dievas davė, gavai progą, nieko nebelaik, naudokis.
 - **Dievs užmērša, vel'ns najam** (arba: **velniū narėk**) – ilgai gyvena, nemiršta.
 - **Didžiūsūs darbus apgruobu, vuo par mažūsūs parlipu** – taip pasakoma, kad visų darbų neįmanoma padaryti, tenka pasirinkti.
 - **Dietis i ruoda** – dėtis, kištis į kalbą, į pokalbį.
 - **Dėrb kap su papās** – dirba netinkamai.
 - **Dėrb kap jūds jautis** – labai daug, sunkiai dirba.
 - **Dėrbontis uždėrb, vuo tinginīs ir idūta pamet.**
 - **Dėrva kap kiaušini** – dirva labai gerai išpurenata, lyg išplakta.
 - **Dīna su galu** – reikia paskubėti.
 - **Dīna un peiliu, vuo nakti ba kelnium** – dieną barasi, bet naktį vis tiek meilūs, mylisi (apie šeimos santykius).
 - **Dīnga kap ūga** – pabėgo, greitai dingo, nė ženklo neliko, greitai sunaudota, suvalgyta.
 - **Dinga kap šelta vėlna** – greitai pabėgo iš konflikto, spruko.
 - **Dikā nie vel'ns kazuoka našuok** – dykai nieko negausi, už viską reikia mokėti, atsilyginti.
 - **Dikā nie arklis arkli nakasa** – reikia atsilyginti.
 - **Dikā** (arba: **lėngvė**) **gavis naivertin** – nebrangina.
 - **Dinga kap kumpars ba vondens** – prapuolė; pabėgo išsigandęs (apie žmogų), nė žymės neliko.
 - **Dontis un gėmbis pasikabinti**. Arba: **Jie nuori, dontis un gėmbis pasikabink; Gausma dontis un gėmbis pasikabinti** – nėra ko valgyti, blogi metai).
 - **Dontis naišplėksi** – liksi alkanas, pas šykštų žmogų sočiai valgyti negausi; nėra ko pavalgyti.
 - **Dorna kap avis** – kvaila, patikli.

- **Dorns par vėsa pėlva** – visiškai kvailas.
- **Dorns nasupras, pruotings nieka nasakīs** – viskas bus gerai.
- **Drabužē kap līpts** (t. y. *lieptas*) – nešvarūs kaip numintas lieptas.
- **Draskuos kap katis maiši** – pykstasi, nesutaria, ko nors nepasidalija.
- **Drīnsk ir i akis līnsk** – jei laikysies pakampiais, būsi nedrąsus, nemokėsi reikalauti, nieko gero nepasieksi, liksi nustumdytas kaip paršelis nuo lovio.
- **Du grību par rību** – per daug, virš normos, ne-
taupu.
- **Du mošas, vuo trētīs puo kišenis** – naudojasi kitų nesantaika, pelnosi.
- **Dūk i sīna, ka prilēptu** – vertas baisios, žiaurios bausmės.
- **Dūk i sīna i prilēps** – rūbai tokie nešvarūs.
- **Dūk, Dievi, mažam gimti, vuo dideliam augti.**
- **Dūd kap i sīna** – negailestingai muša.
- **Dūd kap i patievi** – nesigaili, smarkiai tranko-
si, pvz., malkas kapodamas į kaladę ar į pagali
stipriai tvoja.
- **Dūd užmuštinā** – labai muša, nori atsikratyti,
pvz., kartais avis kurio nors ėriuko nepriima,
duoda užmuštinai. Arba karvė taip spardosi,
kad negali pamelžti.
- **Dūdu kepori prišēkti** – esu taip tikras savo tie-
sa; tai garantas, kad yra taip, kaip sakau.
- **Dūdu galva nukērsti** – esu tikras tuo, ką sakau;
tikrai bus taip, kaip sakau.
- **Dūk vākū** (arba: *gīvuoliū*) **vali** – **pats būsi na-
valiuo** – nebesusitvarkysi, nebeklausys tavęs.
- **Dūk i dā pabučiūk** – duok ir dar prašyk, kad
imtų, t. y. daryk gera ir nelauk padėkos.
- **Dūk, Dievi, sveikatas i ūkatas** – tai linkėjimas
ir prašymas Dievo pagalbos, o viso kito užtenka.
- **Dūk, Dievi, sveikatas, vuo ūkatas atsiras.**
- **Dūk dorniū keli, mislīs ka bijē** – jei kvailiui nusi-
leidi, jis ima nebesiskaityti su tavimi, įgauna valią.
- **Dūk mon pakaju kuoc švėnta dīna** – atstok
nuo manęs, įkyrėjai.
- **Du darbus už sīki nagali dērbti. Juk i šū, ka
šėk, naluo.**
- **Dūms i dongu rūkst** – gerai gyvena, nieko ne-
trūksta. Pasakoma ir kitaip: **Dūmā rūkst, nieka
natrūkst** – labiau taikoma rūkančiam žmogui,
šiai patraukiama per dantį.
- **Dūna ēn i kūna, vuo putra kuojis aunas** – blo-
gai maitinama šeimyna išlaksto.
- **Dūti galva na galva** – mušti nežiūrint kur klius.
- **Dūk par nagus– kapeika nakris** – labai šykš-
tus, be reikalo kapeikos neišleidžia.
- **Dūk i klausk, a dā nuori** – labai mušti.
- **Dūd sveikatas atsiklausdams** – muša iš visų
jėgų, negailestingai.
- **Dūd kap i patievi** – labai negailstingai muša.
- **Durnam naparondīsi** – kvailas patarimo ne-
klauso.
- **Durniū i šūds už pīraga** – neprotingas žmo-
gus (arba mažas vaikas) nemoka atpažinti tikrų
vertybių, niekniekius priima už tikrus dalykus,
giriasi niekais; biednam ir niekniekiai turtas.
- **Dūsaun kap ciguoni prieš gražiuoji abruozda.**
- **Džiaugas kap gelumbies gavis** – labai džiau-
giasi kuo nors.
- **Ėnam golti, rītuo onksti kelsma kolti** – tai
žodžių žaismas, nes seniau žmonės labai anksti
keldavosi kulti javų. Dabar minėtu posakiu tik
raginama eiti miegoti.
- **Ėni i veseli – naužmēršk rīšeli** – be dovanų ir
pinigų negali eiti į vestuves.
- **Ėni natrīpčiuok, šneki namikčiuok** – daryk
aiškiai, ryžtingai.
- **Ėn kap šarončius** – eina didelis būrys, naiki-
nantis, pvz., karvių banda perėjo per vasarojų
kaip šarančius.
- **Ėn sīnuom, lintīnuom** – per daug judrus, ne-
suvaldomas, išdykęs (vaikas).
- **Ėn i stūgas** – labai plėšosi, rauda, įnirtingai gi-
nasi žodžiais.
- **Ėn kap su kuojuom** – greitai sunaudojama, at-
sargos greitai mažta.
- **Ėn kap atsiejis** – neskubėdamas, lyg didelį dar-
bą baigęs.
- **Ėn kap unt sprindžīnu** – labai energingai, pa-
sišokinėdamas, kaip ant spyruoklių.
- **Ėn galva išražėnusi** – išdidžiai, galvą iškėlusi,
lyg ragus atstačiusi, puikybės pilna.
- **Ėn kap žemi pardavis** – eina lėtai, nusiminęs.
- **Ėn pīedas skaičiūdams** – eina galvą nuleidęs.
- **Ėn kap kiauili su kalada** – eina aukšta moteris
su mažesniu vyru.
- **Ėn kap vėngras par laukus** – tiesiog valkiojasi

(Nukelta į 44 p.)

- (lyginama su vengru – kadaise klajojusiu prekiautoju).
- **Ėn kap unt palaidinis** – labai greitai, laisvai.
 - **Ėn smorga velkins** – eina snargliuotas, suvargęs.
 - **Ėn kap kuoji unt spronda** (arba: už ausis) užsikielis – neskuba, lėtai juda.
 - **Ėn kap manarkis** – nevaldomas, nieko nežiūrėdamas, nieko nepaisydamas.
 - **Ėn** (arba: laksta) **kap drigonts** – labai judrus, turi daug jėgų ir sveikatos.
 - **Ėn kap jiejavits** – nieko nežiūrėdamas, negailėstingai, beatodairiškai elgiasi.
 - **Ėn kap varijuots** – nesuvaldomas, neklausantis vaikas, paauglys.
 - **Ėn kap subingruobi prarėjis** – nevalingai, nusiiminęs.
 - **Ėn šikdams** – labai skuba, bėga.
 - **Ėn smorga velkina** – žiopsodama.
 - **Ėn kor vel'ns vākus ved** – blogu keliu, neišbrendamu taku, šabakštynais, pelkynais. Sakoma, kai pabėgęs gyvulys nuklydo, kai žmogus taką miške pametė, uogaudamas, grybaudamas paklydo.
 - **Ėn kur vel'ns isaka.**
 - **Ėk kiaulė i roki** – draudimas: niekur neisi.
 - **Ėk puo biedelės** – eik šalin, pasitrauk, dink iš akių.
 - **Ėk persti i kiaura butelka** – atstok, taikoma įkyrėjusiam vaikui.
 - **Ėk statė i sobini katė** – kartais taip pasakoma, kai kas nors (arba ir pats) ketina eiti tiesiai, ne aplinkiniu keliu.
 - **Ėk i Šikočiu dauba pastarnuoku rauti** – atstok nuo mano galvos. Dažniausiai taikoma vaikui, kai jis įkyri.
 - **Ėk su pakara, na su upara** – eidamas prašyti, elkis nuolankai, o ne išdidžiai.
 - **Ėn šalėn** – nyksta, neauga, kažkas nesiseka.
 - **Ėsi kap dedelis** – būsi priverstas eiti, vykdyti nurodymą.
 - **Gali pasikuoliti, vuo napasiskuolinti** – tik pasigirsi, kad neturi, bet tau nepaskolins. Geriau ir neprašyti.
 - **Gali šerdi ruoditi, mislis, ka akmū.** Arba: **Ruodik šerdi** – mislis, ka miesuos gabals – sakoma apie nedėkingą, gerumo nevertinantį žmogų.
 - **Gali utieli varinieti** – labai reta žolė, skystas pasėlis, utelę gali matyti.
 - **Galva skaust** – užpakaliū (arba: subinė) lingviau – kai turi rūpesčių, nelakstai niekur, užpakalį prisėdi. Taip ironiškai paguodžiama ir žmogų, kuris skundžiasi galvos skausmu.
 - **Galva naskaust** – nerūpi, tai ne mano rūpestis. Arba, kai darbas padarytas.
 - **Galva kap sobini** – bloga atmintis.
 - **Gaspadėni išėn, i numus išsėnėš** – nebelieka tvarkos.
 - **Gausi atbula egli aplie pekla vėlkti** – liksi senmergė.
 - **Gavėndas varinieti** – ilgai šnekėti, plurpti.
 - **Gelžėni kuntribi rėk turieti** – tokios kantrybės reikia slaugant sunkų ligonį ar gyvenant, bendraujant su įkyriu žmogumi.
 - **Gera dūšeli** (arba: širdeli) – plika subineli – kai kitiems išdalini, tai pats nieko neturi.
 - **Gėrama naišpeiksi, peikama naišgėrsi** – kalbomis žmogaus nepakeisi, vis tiek išaiškėja tiesa.
 - **Gerāsis vāks bluoguoji vīra naatstuo.** Arba: **Geriau bluogāsis vīrs nakuo gėrāsis vāks; Bluogāsis vīrs kap gerāsis vāks** – ir su blogu vyru dar turi bendrą gyvenimą, o su vaiku jau esi prie šalies, svetima. Ir vaiko žodis yra skaudesnis.
 - **Geriau džiūti nakuo pūti** – liesesniai žmogui geriau, nes jis mažiau prakaituoja, lengviau ištveria vasaros karščius, kūno paviršiuje nesikaupia drėgmė ir todėl nesiformuoja žaizdos.
 - **Geriau galvā lėnktis, vuo na subinė** – geriau kreiptis į viršininką, o ne į pavaldinį.
 - **Geriau už latra nakuo už tingini: latras išsipagiriuo, vuo tinginīs vis ting i ting** – taip vertinami vyrai, kuriuos moteris pasirinktų bendram gyvenimui.
 - **Geriau kumeli pelkie taskėnsti, nakuo šnapša palėkti** – iš girtuoklio nėra gaspadoriaus.
 - **Geriau su pėrmu konsniu užspringti** – geriau vargti su pirmu vyru, neišsiskirti, nieieškoti kito.
 - **Gers vāks tieva pamerkima klausa** – yra paklusnus, supratingas, nereikia barti.
 - **Geras akis dūmu nabėji** – sakoma, kai į kambarį dūmų prirūksta arba taip reaguojama į apkalbas.
 - **Girdieji ka zvaniji, ali nažėna kor** (arba: **katruo pusie**) – apie gandas pasakojantį žmogų taip sakoma.
 - **Girts kuoc retsīkės** (arba: **retžīgės**) išsipagiriuo, vuo su dorniumi vėsa omžiu vargsi – ge-

- riau tekėti už girtuoklio, negu už kvailo.
- **Gėras ba namieras** – labai giriasi, puikuoja.
 - **Gīven kap Olmeris** – turtingai, patogiai (buvęs toks dvarininkas Ulmeris).
 - **Gīven kap kuoji už ausis užkielis** – nieko netrūksta, niekuo nesirūpina, nieko nedirba.
 - **Gīvenkēm kap bruolē, ruokūkimies kap židā** – darniai ir teisingai.
 - **Gīven kap pas Puondīva užpečkīe** – gerai, saugiai, viskuo aprūpintas.
 - **Gīrius pūdelis** – pagyrūnas.
 - **Graži kap abruozdelis** – labai graži.
 - **Graži paneli, al' plika rūreli** (arba: **subineli**) – neturtinga mergina, be kraičio.
 - **Gražiam i smorgs pritink** – viskas jame gražu.
 - **Grum i grum kap perkūniji** – burba, pyksta, nuolat priekaištauja, bara.
 - **Grieks naplaktis napalikt. Puondīvs atnagradī jie na dabā, tā puo smerti** – bus atlyginta pagal nuopelnus, susilauks bausmės.
 - **Gol kap laps** – labai serga, yra silpnas.
 - **Guliedams nieka naišguliesi** – reikia imtis darbo.
 - **Gulieti galva apsikluojus** – būti ramiam, saugiam, dėl nieko nesirūpinti, visko turėti.
 - **I arklis arkli atkasa** – reikia atsilyginti.
 - **I gaurūts šērdis tor** – reiškia, kad ir gyvulio reikia gailėtis.
 - **I lapi pri numū napjaun** – vagis kaimynystėje nevagia, kad nesusektų ir nesusidorotų su juo.
 - **I mundriuoji višta rūra išdeg** – ir gudrus žmogus suklysta.
 - **I mon kap tam židū: šešis vuožkas puo tris rublius kik būs?** – nepiktai pasišaipoma, kai nesi-seka suskaičiuoti, kažką susumuoti.
 - **I na tū čiesu dūši iš kūna išės** – nereikia skubėti, plėšytis darbuose, palengva dirbuotis.
 - **I kiauli pruo žmuogu ēdama sukrūk** – nemandagu su žmogumi nepasisveikinti.
 - **I kumeli su komeliu didesni preki** – taip sakoma, kai vyras į pačias ima mergą su vaiku.
 - **I uns na kalis vāks** – negalima skriausti nė vieno, ypač reikia neišskirti kurio nors vieno vaiko.
 - **Isilėsk velni i bažniči, lip i unt altuoriaus** – kai per daug pasitiki žmogumi, gali jo valioje atsidurti, jis pradeda piktnaudžiauti.
 - **I spaceriu traukti** – išeiti bastytis, valkiotis, vaikščioti.
 - **Isilindā** (arba: **isėgulē**) **i longa kap kiauli i luovi** – sakoma, kai kas prisispaudžia prie lango, norėdamas geriau pamatyti.
 - **Isėgulē i tuorielka kap kiauli i luovi** – dažniausiai sakoma vaikui, kai jis valgydamas per daug pasilenkia prie lėkštės.
 - **I švintijē pūdus išdauža** – ir gerai sutariantys susipyksta.
 - **I pajūri vuokītems užteks** – kažko yra daug, net per daug, nuo mūsų atliks, pvz.: **prīviriau bulbīnis ka i pajūri vuokītems užteks**.
 - **I pri švarius gaspadēnis vežēma miešla suvalgā** – idealios švaros nepasieksi, bet reikia stengtis.
 - **Ī puo nedielis šešis dīnas** – nėra ko skubėti, laiko yra.
 - **Ī pagrabs – ĩ pajiedeni**. Arba: **Būs pagrabs – būs pajiedeni**) – laidotuvėse galima pavalgyti (ironiškai pasiguodžiama).
 - **Išbalis kap avižuos šūds** – nesveikas, išbalęs.
 - **Iš biesa sobinis** – kažkas plūsta, plinta, pvz.: Ir iš kur tų musėlių tiek daug? Arba: **Ar iš bieso subinės ir lenda?**
 - **Ar iš bieso subinis marškinius ištraukei, kad tokie rukšlioti?** – Iš kur tokius susiraukšlėjusius marškinius ištraukei?
 - **Iš akiū ir iš puomietis** – greitai pamirštama.
 - **Iš bada i šū varški bada** (arba: *jied*) – kai esi alkanas, valgai viską, nebesirenki.
 - **Iš bada i musielie miesa** – kai esi alkanas, viską valgai.
 - **Iš nabūta būta padėrb** – pletkai, apkalbos, gandai, jais negalima tikėti.
 - **Išdriebi kap karvi** – išaugo stambi merga.
 - **Išdžiūvusi kap skīdra** (t. y. *skiedra*) – liesa moteris, ligota.
 - **Iš galvuos išėji** – pamiršau.
 - **Iš kaktas svīsta nakabinsi** – viskas pelnoma darbu, ne graži žmona turi būti, o darbininkė.
 - **Iš gražoma svīsta natepsi**. Arba: **Gražoma unt lintīnas napasidiesi** – reikia ne gražios mergos, o darbininkės.
 - **Išėji i pėlva** – išsiaugino pilvą. Taikoma ir gyvuliui, rečiau žmogui. Kartais, ypač apie gyvulį, pasakoma ir vienu žodžiu: **nupėlva**.
 - **Išēn kap Jurkaus kali** – laksto paskui bernus. Kalbama apie mergas, bet taikoma ir vyrams.

(Nukelta į 46 p.)

- **Išėji kap ežis miliū** – užgaišo, užtruko, ilgai negrižta.
- **Išėn kap suoči ratūta** – ką nors gavusi, apdovanota.
- **Išėn par pakauši** – brangiai kainuoja, atima daug sveikatos.
- **Išėsi Lūkis kelės** – tapsi nusikaltėliu, atsidursi kalėjime (per Luokę etapu varydavo kalinius).
- **Išlakstis visi mundrumā** – sakoma, kai kas nors per daug išpaikintas, gyvena be rūpesčių, yra sveikas, bet su bėda nepajuokausi, nepamandavosi nelaimei atsitikus.
- **Iš kėni i šikėni** – taip sakoma apie žmogų, kuris vos atsikėlęs puola valgyti, arba apie save taip pasakai, kodėl vėlai pusryčius valgai.
- **I pamuovi špīga puo nuosis** – sugėdino, pažemino, apgavo.
- **Išsivīpusi** (arba: **vaipuos**) **kap vel'ns prieš mie-noli** – išsišiepusi, negražiai juokiasi, maivosi.
- **Išsėvīpi kap vel'ns prieš geguži.**
- **Išsivīpusi kap varlie** (arba: **kap gėltini**) – plačios burnos arba negražiai jokiasi, vaiposi.
- **Išmana nu nuosis i dontis.** Arba: **Išmana kap iš nuosis i dontis** – nieko neišmano, o dedasi išmanančiu.
- **Iš mīga mīgas napripėlsi** – jei daug miegosi, aruodai bus tušti.
- **Išsiverti kap runkuovi** – viskas paaiškėjo, išėjo į aikštę, pasirodė tikrasis veidas.
- **Ištėža kap šūds** – pargriuvo, paslydo; nepavyko koks maisto produktas.
- **Ištėža kap karvašūdis** – taip apie muštynėse parblokštą priešininką.
- **Ištėžusi kap Magriecis varškie** – sakoma ant ištižusios, nevikrios moteriškės. Kas ta Magrieci, jau nebeaišku. Taip sakoma ir apie patižusį maisto produktą.
- **Ištėža kap varlie.** Arba: **Ištėžusi kap varlie** – ištižo, pargriuvo; nevėkšla.
- **I sobini sau naikonsi** – nieko negali pakeisti, esi priverstas paklusti aplinkybėms.
- **Isitikieji kap i Puondīva** – akiai įsimylėjo, labai pasitiki.
- **Išėka kap židū i puoterius** – kažkas sutrikdė numatytus darbus, pvz., lietus sutrukė šieną vežti.
- **Išnekieji kap sveikam lėga** – kažką įsiūlė, įteigė.
- **Iš tava burnuos i Dieva ausi** – tegu tavo geri linkėjimai, geri žodžiai pasiekia Dievo ausis, lai Dievas išgirsta.
- **Iš tošti i Saliamuons napripildis** – sakoma, kai nieko nebeturi, nieko nebėra.
- **Iš velni sobinis** – daug kažko negero **plūsta** (tū musieliū šimet tik daug, puln i truoba par duris i par longus) – pasakoma ir kaip palyginimą (kap iš), ir kaip klausimą (a iš).
- **Išvež su grabu, parves su karvi** – palaidojęs pačią, kitą parsiveda su turtu.
- **I švintijė pūdus išdauža** – ir geri žmonės blogai pasielgia, ir darnios šeimos susipyksta.
- **Ivariti i plieskiu gala** – priversti stengtis iš visų jėgų, kaip arklį versti tempti vežimą.
- **I nuodieji pas Dieva; Dā i nuodieji pas Puondīva** – yra viltis, dar ne viskas prarasta.
- **I vākus ir i gīvuolius grēt gali iėti** – greit vaikų gimsta vienas po kito, ir gyvulių prieauglis greit pasidaugina.
- **I vīna akis mīga nuor** – net ir vienas gyvendamas turi viskuo rūpintis, neapkiausti, neapsileisti.
- **I vel'ns spronda čia gal' nutrūkti** – čia didelė netvarka.
- **I trunka ir i gatunka** – viskas į gera eina, sekasi.
- **I munī kap tam ciguonū: ka duoni ī** – **siuli nie, ka siuli ī** – **dūni nie** – reiškia, kad vis ko nors trūksta.
- **I uns ī Dieva sutvierims** – reikia gerbti bet kurį asmenį ar padarą, net jei jis menkas, paniekintas.
- **Jauns blūdī** – **sens sūdī** – jaunas nieko nebijo, o senam viskas blogai, viskas „griekai“, viską smerkia.
- **Jauns ēni kap un(t) sprindžīnu, vuo sens čiut kuojis pāvelki.**
- **Jauns i par stuoga paršuok, vuo sens i par šiauda vėrst.**
- **Jauns saka: škac, paršuoksu; vo sens: škac, apvėrsu** – senatvė atima jėgas, sukausto kūną.
- **Jauna žmuogaus i pirdals kvep** (kartais pridėdama: **vuosens i našėkis smird**) – reiškia, kad jaunam daug kas yra kitaip.
- **Jie apšikā delna, apšik i nikšti** – jei padarei dalį darbo, tai pabaik; jei pradėjai, tai galėk ir užbaigti.
- **Jie būs žadieta, i pasigėnis atidūs; Jie ī žadieta, i pasigienis atidūd** – gausi, kas tau skirta, kas lemta likimo; nuo likimo nepabėgsi.

- Jie i žadieta, būs kap padieta – nuo likimo nepabėgsi.
- Jie nuori su žmuogumi susipikti, paskuolūk pinigū – be pykčio skolos gali ir neagauti.
- Jie būs žadieta, i puo patalās ras – atsijimsi, kas likimo skirta.
- Jie Dievs dalės, ir iš pagaleli pasilės – viskas Dievo valioje.
- Jied šėrdi kap škuorbutis – labai skaudina, žeidžia. Dažniausiai sakom apie neklaužadą vaiką arba blogą vyrą.
- Jied ba namieras, vuo šik kuol apžerg. Arba: Jied kīk apžiuo, šik kīk apžerg; Jied kuol apžiuo, šik kol apžerg – sakoma apie labai valgų, tingų, bėt ėdrų žmogų.
- Jie mediniets, visi laiža, vuo jie krovins, nieks namata – apie turtingą visi šokinėja, o vargšo, skriaudžiamo, bėdoje esančio niekas nemato, neužjaučia, nepadeda jam.
- Jie naskūpiesi, i naturiesi – reikia gyventi taupiai.
- Jie naskūpiesi, i naturiesi, ali ka par daug, tā virš namieras.
- Jie skėnsti, tavi dā i pamorda – nelaimėje nepadeda, naudojasi tavo nelaime. Arba: Jie žmuogus skėnsti, tā dā i pamorda – nepadeda niekas, o dar pasunkina.
- Jie sveiks, tā i baguots – sveikata didžiausias turtas.
- Jie švīt zūbā, švīt i rūbā. Arba: Jie tink zūbā, tink i rūbā – taip pasakoma, kad svarbiausia yra žmogus, o ne jo rūbai, ne padėtis visuomenėje.
- Jie pruota nie, nie su pagaliu naimoši – vaiką mušdamas protingesnę nepadarysi.
- Jie vag arkli, pridiek i balna – nesigrauk dėl mažos nelaimės ar nesėkmės, nes gali ir didesnės susilaukti.
- Jied (valga, ževernuo) kap su atbulās duntim – nenoriai valgo.
- Jied kap škruorbuc – labai kankina, įkyriai, nuolat griaužia, neduoda ramybės.
- Jied kap na su sava duntim. Arba: Kap su atbulās duntim – neturi apetito, blogai valgo ar gyvulys blogai ėda.
- Jiesk, a i dontis rēks itepti? – sakoma, kai vaikas nevalgo ar mažas gyvuliukas nenori ėsti.
- Jiesti naprašā – neišmesk ir seno daikto, dar kada nors gali jis praversti, tad tegu būna.
- Jie naturi kur nagū dieti, susikišk i sobini – nesiimk darbo, kurio nemoki gerai padaryti; nekišk nagų kur nereikia, negadink.
- Jie turi luova, rasi i guluova – turėsi su kuo miegoti, laiką praleisti.
- Jie vīna karvi ūdega ūžrīti, i kėtas iš paskuos rīt – užsikrečiama pavyzdžiu, imama pamėgdžioti.
- Juoki spasaba nie – nėra jokios pagalbos, jokios išeities.
- Juovala vėrti – daryti netvarką, ardyti santaiką, kiršinti.
- Jūds kap ciguonis paps.
- Jū skobini, jū sobini – kuo labiau skubi, tuo blogiau viską pavyksta padaryti, laiku nesuspėji.
- Jū līn – jū žel – nereikia skųstis dėl lietaus, jis augina viską, želdina; nebijok sulyti.
- Jūda bulbīni, al' iš vīna bliūda – taip pasakoma apie bendrystę, gyvenimą kartu šeimoje.
- Jūds kap šūds, al' skanus kap pasiotis – apie kraujinius vėdarus: nors juodi, bet labai skanūs. (*Posakis ko gero kilęs iš anekdoto apie žydą, kai tas valgęs pasiūlytų vėdary, nežinodamas, kas tai*).
- Jūks puo jūka – visai nebejuokinga, rimti reikalai. Reikia kažką daryti.
- Jūkā, jūkā iš puona batu: nauji, vuo kiauri – tai tik linksmas reagavimas, lyg papildymas, pratėsimas žodžio jūkā. (*Neva, taip bernas nusistebėjęs pono batais*).
- Jūkis, jūkis, kuol užaugo unt pėlva pūkis – nesijuok.
- Kada šėkti, tada kelnis rėšti. Arba: Ka šūds lend, nabčiesas kelnis rėšti – viską reikia daryti laiku, kad nevėluotum ir netektų skubėti.
- Ka i patvuorie, bile padvarie – seniau žmonės manė, kad arčiau dvaro geriau gyventi, vis kas nors iš jo nubyra. Dabar panašus posakis tiktų besibraunantiems į Seimą.
- Ka i pavielūsi (arba: pavielūsu), bi tik namalūsi (arba: namalūsu) – svarbu ištesėti žodį, laikytis pažado, pvz., laiku ateiti, grąžinti skolą.
- Ka dūsu par ausi i pašėksi mielinkiausi – grąsinimas.
- Ka gers žmuogus miršt, visumet iškada, vuo jie kuoks jiezavits, žemis komps apsivala.
- Ka pasensu, vondens su kiauru riečiu atneši –

(Nukelta į 48 p.)

- taip atsakoma, kai kas nors dėkoja už paslaugą ar sakosi nežinaš, kaip atsidėkoti.
- **Ka ės pakarčiū, kliūs i bakarčiū** – visiems klius, likimas neaplenkia.
 - **Ka mediniets** (t. y. *meduotas, medum aplipės*), visi laiža, vuo ka krovins, nieks namata – kol ką nors turi, tai naudojasi tavimi, vis geri, o kai nelaimė – visi palieka.
 - **Ka i kupruota, bi tik baguota** – apie vedybas dėl pinigų.
 - **Ka muotina su ronka užpliūrī, vāks nie najunt** – motina ir muša gailėdama.
 - **Ka ī žadieta, i pasigėnis atidūd** – nuo tau skirto likimo ar nelaimės nepabėgsi, savo atsiimsi.
 - **Ka īr, tā i bīrn** – kai turi, tai ir išleidi, išleikvoji, išdalini.
 - **Ka ī – kertai, ka nie – kintai** – kai yra, kai turi, tai kerti, valgai, o kai nėra ko, kai neturi, tada kenti.
 - **Kiaura žėmi prarėji** – sakoma, kai ko nors, kokio daikto nerandama. Variantai: **A kiaurā žemi i prarėji; musiet kiaura žemi prarėji, na kitāp.**
 - **Kaliejima komštis** – bus nuolatinis kalinys, neišeis iš kalėjimo. Taip pranašingai vertinamas nedorai besielgiantis jaunuolis, vaikas.
 - **Kakli stuov** – spaudžia problema, rūpestis gerklę gniaužia.
 - **Kakta plėka kap i sobini linsti** – aukštos kaktos žmogus, labai kietai surišti plaukai.
 - **Kaltūns kilsū** – pyktis ima, nervai kyla, plaukai piestu stojasi iš pykčio.
 - **Kalns su kalnu nasuēn, vuo žmuogus su žmuogum** – visumet.
 - **Kam talėntā, vuo kam plika lēnta** – kai kam duotas talentas, sėkmė, sėkmingas gyvenimas, o kai kam tik plika lenta.
 - **Kam naskaust, tas nadejū** – neužjaučia kenčiančio, vargstančio.
 - **Kap šašas** – kažkas liko nebaigta padaryti. Vartojamas su veiksmazodžiais *liko, kyšo, šmėkšo, kliūva*.
 - **Kāp tīnst, i nutrūkst** – negalima nieko atidėlioti; kai ilgai tęsiama, nutrūksta. Ypač tai pasakytina apie skolos grąžinimą, pažadų ištesėjimą.
 - **Kap nulīts (nulietas)** – dailus (apie žmogų ar gyvulį) tinkamai padarytas (apie daiktą).
 - **Kāp biednas, tāp i dorns** – neturtingo žmogaus niekas nevertina, negerbia.
 - **Kap Dieva kuoruots, tāp i velni pristuots** – kai Dievas nubaudžia, tai velnias pristoja; žmogus elgiasi nedorai, nieko nebepaiso, jam nieko nėra švento. Tai vertinimas pagal elgesį. Yra ir toks variantas: **A dieva kuoruots, a velni pristuots** – sakoma apie blogą žmogų. Nežinia, kodėl jis blogas, bet tikrai blogas.
 - **Kap i šūds** – nieko nevertas; lengva ir paprasta ką nors padaryti.
 - **Kap kleckiukā** – sveiki, gražūs (apie gyvūnus).
 - **Kap ratalē** – sveiki, gražūs (apie daržoves, vaisius, kartais apie vaikus).
 - **Kap Tamuošius navierninks** – esi (esu) nepasitikintis arba nepatikimas.
 - **Kap su žėlvičiu par pėlva** – nesotus maistas, nejauti sotumo, greit išalksti.
 - **Kāp žiuojis, tāp malū** – melagis, kaip tik taria žodį, taip ir sako netiesą.
 - **Kap kuoji kėrtis** – turi kliuvinį, rūpestį, kuris tave sulaiko nuo kitų darbų.
 - **Kap kėrs pakarčiū, kliūs i bakarčiū** – neišsuksi, klius ir tau.
 - **Kap velikātis** – margas, gražus, šventiškas, sveikas (dažniausiai taip sako apie vaiką arba jauną žmogų).
 - **Kap katins iš muorčiaus** – gėdingas, susibaišęs, pavargęs.
 - **Kap par vartus** – nesulaiko šilumos, praleidžia šaltį, vėjas perpučia.
 - **Kap merga kūrva: i dūd, i trauk** – neapsisprendžia ką nors daryti; norėtų, bet susilaiko.
 - **Kap jiesti jied** – netaupo, per daug suvartoja.
 - **Kap kresnėki** – t. y. kaip mažas spirgutis, ligo-tas, menkas žmogus.
 - **Kap kibirkščiū papīli** – ūmai, staigiai supykde, įžeidė, kažką skaudaus pasakė ir įplieskė pyktį.
 - **Kap vuortinklis** – menkas, plonas, silpnas rūbas, medžiaga.
 - **Kap Dievi tievi** – labai nuolankus, tylus.
 - **Kap dedams** – jam viskas tinka, nesipriešina, nuolankus.
 - **Kap šū: nie pats jied, nie kitam dūd** – pavydus, šykštus žmogus.
 - **Kap dėdelis** – norom nenorom ką nors padarysi, būsi priverstas, pvz., nueisi kaip didelis.

- **Kap jauns, tãp i dorns** – kvailas, be patirties, elgiasi neapgalvotai.
- **Kap lëndri** – kaip nendrė tiesus, lieknas. Dažniausiai sakoma apie vyrą.
- **Kap nasenė, tãp i nailgã** – naujai įsigytas daiktas neilgai tetvėrė, arba kažkas jo nesaugojo, netausojo, per geit sunaudojo.
- **Kap kiauli: pati maiša draska, pati žvīg** – apie dviveidį žmogų, blogai besielgiantį, bet kaltinantį kitus.
- **Kap Barbi devīndarbi: šėka, mīža i skīdras rinka** – pasakoma taip ir apie save, kai reikia greitai suktis, daug ką padaryti.
- **Kap Duršieni makliarka** – palyginimas su gerai pažįstama moterimi, daug niekų šnekančia.
- **Kap dīna, tãp naujīna** – viskas greitai keičiasi.
- **Kap pas Puondīva už pečiaus** – saugiai jaučiasi, gerai gyvena.
- **Kap pri bada sīta bovis** – labai išalkęs, labai godžiai valgo, gerai ėda (gyvulys).
- **Kap nu sīta palēsts** – labai judrus, nerimstantis, nenustovintis vietoje.
- **Kap tam čiguonū: ka ī – jiedai, ka nie – kintai** – kai turi, tai valgai netaupydamas, o paskui kenti.
- **Kap varauni** – šalta patalpa, kambarys šaltas.
- **Kap i sobini ipjauts** – nerimsta, dažniausiai taip sakoma apie vaiką.
- **Kap užcieravuots** – kaip užkeiktas: neklauso, nuolat serga, akiai įsimylėjo, kt.
- **Kas dirbinie, tas i valginie** – kas dirba, tas ir turi; kas dirba, tas turi teisę valgyti.
- **Kas jiedinie, tas i dirbinie** – reikia valgyti, kad turėtum jėgų dirbti, o kas nebevalgo, tas jau ir menkai bedirba.
- **Kas gīvs, galis** – vis dėl savis – kiekvienas rūpinasi savimi.
- **Kas nasiota dīgstont, tor išsisiesti žilstont** – jei neišsidūko jaunystėje, išsidūks senatvėje, o tai daug blogiau.
- **Kas unt kėta saka, tas unt savis pasisaka** – pravardžiuodamas arba žemindamas, kritikuodamas kitą žmogų, parodai pats save.
- **Kas iš tuo gražumėli, ka nie razumėli.**
- **Kas iš tuo onksti kielėma, jie nie Dieva padiejėma** – be Dievo pagalbos nieko nepelnysi net anksti atsikėlęs ir darbų ėmęsis.
- **Kas metã vis pakalnīn.** Arba: **Kuožna meta i pakalni** – kasmet jėgos senka, senstama.
- **Kas nuor** – valga, **kas nanuor** – pasižvalga – kvietimas, raginimas valgyti.
- **Kas pavalgis nagul, tas tinginīs, kas pamatis namuš, tas grieši** – pavalgęs darbininkas turi pailsėti, kad naujų jėgų įgautų ir į darbą stotų.
- **Kas savis nagir, i ton perkūniji trenk** – ironiškai atsiliepiama apie pagyrūną.
- **Kas suoda, tas muoda** – kiekviename kaime savi papročiai. Kiekviena šeiminkė savaip tą patį valgį gamina.
- **Kas paprašã, tam pakrata** – sakoma apie dosnų, bet nekilniaširdį žmogų. Kartais posakis įgauna neigiamą reikšmę ir tampa grubus: **Kap merga kūrva: kas paprašã, tam pakrata.**
- **Kas par paukštis, ka sava plunksnu napaneš.**
- **Kas na i galva, tas i kuojis** – jei ką nors pamiršai, nepadarei, tenka eiti iš naujo ir kojas varginti.
- **Kas dirbinie, tas i valginie** – kas dirba, tas turi ką valgyti; kas dirba, tam reikia duoti ir pavalgyti.
- **Kas nagirtam galvuo, tas girtam unt līžovi** – girtas žmogus išduoda paslaptis, išplepa, yra nepatikimas, nevaldo liežuvio, pasako tai, ko nesakytų būdamas blaivus.
- **Kas nuor, i naturiejis iģin, vuo kas nanuor, i turiejis pamet.**
- **Kas nuor valga, kas nanuor pasižvalga** – pa juokavimas kviečiant valgyti ar perspėjimas vaikams, kad valgytų, nesižvalgytų.
- **Kas i pėlva, tas jau tava** – niekas nebeatims ir nesužinos, ką suvalgei, ar geriau, ar blogiau turėjai.
- **Kas lėka, tas diel Mėka** – niekam nebereikia, mums užteko.
- **Kas runkuo, tas kaktuo** – nesiskaito su veiksmais, agresyviai elgiasi.
- **Kastuks su batukãs** – taip atsakoma į klausimą „Kas ten?“.
- **Kartãs tratunčiuoji egli ilgiau pabūn, na kap sveikuoji** – kartais ligotas žmogus ilgiau gyvena už sveikąjį.
- **Kauk kap vėlks avietīni** – šūkauja, garsiai verkia, karvė įkyriai bliauna, pan.
- **Kaupa nubrauki** – kažkas nuskriaudė, žmogus neteko lėšų, patyrė nuostolį.
- **Kaušenas užverti** – mirė.
- **Ka žinuotum kor vėrsi, puoduška pasidietu-**

(Nukelta į 50 p.)

- mi – nežinai, kada ir kokia tave ištiks nelaimė, todėl negali pasisaugoti.
- **Kepureli unt šalis, paniberiji kap šunīs** – taip pajuokiamas išdidumas.
 - **Kelelės narelės** – stengiesi iš paskutiniųjų, dėsi visas pastangas ką nors padaryti, sunkiai dirbi, stengiesi.
 - **Kiaulis akis pasijiemis gali visur ēti** – jei neturi gėdos, nepaisai kitų.
 - **Kiaurā, išilgā** – visur gali eiti, niekas nekliudo, esi nekaltas.
 - **Kėbti i guorsa** – šokti muštis, kibti į krūtinę.
 - **Kimšk i paliepi** – valgyk, jei ir sakaisi esąs sotus, pilve vietos nebeturi.
 - **Kinkū kap žids prieš pečiu** – galvą linguoja. Arba: **Galva kinkū – velni misli** – taip įtarinėjamas galvą linguojantis žmogus.
 - **Kėrvi gali kabinti** – kambary pilna garų, labai prirūkyta, oras slogus, tirštas.
 - **Kišenie gīvati šnipšt** – neleidžia pinigų išimti, nes ten jų ir nėra. Sakoma, kai norėtum ką nors pirkti, o pinigų neturi.
 - **Kėšas (arba: lenda) kap šaps i sobini** – lenda ne į savo reikalus, įkyrus žmogus.
 - **Kiš pėrstus i laiža** – ironizuojama, kad kažkas labai kuo nors susižavėjęs, be galo įsimylėjęs.
 - **Kits i jauna blūdī, kits i delči pablūst (pasiant)** – taip žmogaus elgesys prilyginamas gyvulio elgsenai, priklausomai nuo mėnulio fazės. Čia kalbama apie jaunystę ir senatvę.
 - **Kits siunt dīgstont, vuo kits žilstont** – žmogus dūksta, t. y. įsimyli, pameta galvą jaunystėje, bet būna ir senatvėje pratrūksta.
 - **Kitū klausik, ali dirbk sava galva.**
 - **Kits i dviesdams isp ir** – kerštauja, net mirdamas kitam gero nelinki, stengiasi pakenkti, nesusitaiko.
 - **Kīnuo griekā, tuo i pakūta** – kas nusikalto, tas ir kenčia.
 - **Kīnuo numā, tuo i nagā** – gina savo namus, rodo savo galią.
 - **Kīvū kap žids prieš pėčiu** – žmogus sėdi ir linksi, linguoja, lyg žydas melstųsi. O žydas meldžiasi prieš pečių, nes žino, kad ant pečiaus tikrai nėra pakabinto švento paveikslo.
 - **Kėta vuopa su pėrstu maišuoma** – kito nelaimės ar skausmo neišgyvensi kaip savo, neįsijausi, kartais net pasišaipysi. Kito skausmas tau neskaudus.
 - **Kėta maldaudams – kada gaudams, sava turiedams – kada nuoriedams** – savo daiktu pasinaudoji bet kada.
 - **Klausuos (arba: tīl) kap kiauli, i ausi mīžama** – nesusipranta, nesusigauja nieko, nereaguoja.
 - **Klausuos kap su avīžuom** – nesusipranta, praleidžia pro ausis.
 - **Kledarū (arba: atruoda) kap sūrmaišis** – nedailiai kabo, sudribęs, nutįsęs drabužis ar jo dalis. Kartais lieka tik palyginimo antrasis komponentas, be veiksmazodžio., pvz. **sijuons kap sūrmaišis**.
 - **Kliebiu (arba: su kliebiu) napagruobsi** – didelio darbo greitai nepadarysi, reikia pamažu, nuosaikiai.
 - **Kliebės gruobsta** – labai pataikauja kažkam, labai džiaugiasi.
 - **Klīns klīna vara, vuo šliega visus.**
 - **Kond kap musielie prieš dviestinuoji** – labai kerštauja, pyksta.
 - **Kond kap šū pasalėnis** – kenkia, blogai daro iš pasalų, dviveidis žmogus.
 - **Kon jauns blūdī (arba: pablūdī), nie Puondīvs nasūdī** – nes jaunas neturi proto, nesugeba valdyti savęs.
 - **Kontrībīs rėk pūrās turieti** – turėti daug kantrybės, reikia būti kantriam (pūras – tūrio matavimo vienetas).
 - **Kon surada, ton subada** – ką nutvėrė, surado, sugriebė, tą suvalgo, maistui neišrankus.
 - **Kontins kap katins, pīna prilakis** – patenkintas.
 - **Konsnius skaičiūti** – stebėti, kaip kitas valgo, pavydėti.
 - **Kor dingsi žīma basas** – nėra išeities, privalai daryti kažką, klausyti, paklusti. Juk neisi žiemą basas.
 - **Kork kap ropki papamatie. Arba: Kuo čia korki kap ropki papamatie?** – pyksta, įkyriai burbuliuoja.
 - **Krut (arba: kuš) kap šūds ikirmiejis** – daug žmonių, pvz., atlaiduose, turguje.
 - **Krūps sobini draska** – nerimsta, pats žmogus (dažniausiai vaikas) nežino ko nori.
 - **Kucī jūdāsīs baltuoji** – gautą paliepimą permeta kitam.
 - **Kukštūjas kap merga su vāku** – čiupinėjasi, nevikriai dirba.

- **Kukū pīrst, miltā bērst** – sakoma vaikui netyčia pirstelėjus. Aišku, gali būti ir kitų atvejų.
- **Kūm baguotāsīs dīvijes, tūm biednāsīs žīvjės** – turtingas stebisi, niekina prastą valgį, o vargšas tuo maitinasi, naudojasi. Kartais pasakoma ir atvirkčiai, pradedant nuo biednojo.
- **Kumeli pelkie taskinstī, vuo šnapša napa-lėksu** – juodas ironizavimas, ką renkasi latrai.
- **Kuntrībīs rēk pūrās turietī** – reikia turėti labai daug kantrybės, būti kantriam. Dažniausiai jos tiek prireikia slaugant sunkų ligonį, karšinant seną žmogų, bendraujant su įkyriu žmogumi ar auginant neklaužadą vaiką. Pastaba: *pūras* – tūrio matas birioms medžiagoms; buvo ir puspūris.
- **Kon toru, su tūm doru** – dalinuosi tuo, ką turiu, ką turiu, tuo ir vaišinu.
- **Kur ēsi, tēn savi rasi.**
- **Nieks nalauk dūnas kepala atkēšīs** – gyvenimas visur vienodas.
- **Kuš kap utielie puo šašu** – lėtai eina, vos velkasi.
- **Kuš kap šūds ikirmiejīs** – juda, kruta, pvz., žmonės dirba laukuose, spraudosi turguje ar atlaiduose.
- **Kuoc dūk prisimīnis, ka i rītuo žīnuotu** – taip grasoma labai nusikaltusiam, neklausančiam vaikui.
- **Kuoc sau i sobini konsk iš tuo pasiutēma** – kai labai pyksti ant savęs, gal gerą progą praleidai, kt.
- **Kuojis i sobini sulinda** – pavargau, nes ilgai stovėjau, dirbau stovėdamas, toli ėjau, kojos nebelaiko.
- **Kuoji unt spronda u(ž)sikelti** – gaišti, užtrukti, neskubėti.
- **Kuoji pririšta** – jau nebegali iš namų išeiti kur nori ir kada nori, jau turi rūpestį, pvz.: mažą vaiką, sunkų ligonį.
- **Kuojis nabatkel** – nebeateina, gėdijasi ateiti.
- **Kuojis kap vundinie** – šalta, kojos šąla.
- **Kuoks vel'ns iš luopiši, tuoks i graba** – žmogus nepasikeičia.
- **Kuoks vel'ns gēmi, tuoks i dvies** – žmogus nepasikeičia.
- **Kuoks ilgs: mieteris i čverti, i dā gals nusi-tverti** – sakoma ir apie aukštą žmogų, ir apie negyvą ilgą daiktą.
- **Kuo čia rauduonūji, a šėkti nuori?**
- **Kuo kabiniejīs? A guzū jiškā?** – priekabiaudamas gali ir gauti guzų.
- **Kuo nanuori pats turietī, kitam pažičik** – skola negrįžta, taigi, daikto netenki, arba jis sugadinamas.
- **Kuo čia mormi kap obags, krūpas pabieris** – neaiškiai kalbi, burbi po nosimi.
- **Kuol tieva gīva galva.** Arba: **Pri tieva gīvuos galvuos** – Kol tėvas gyvas, mažai rūpesčių, yra ramiau gyventi.
- **Kuol kuopūstā užaugs, miesa sukirmies** – belaukdamas, ko mergina užaugs, vaikiną gali ir pasenti.
- **Kuol stuorāsīs sulisies, pluonāsīs i puo veliena palīns** – storas žmogus turi daugiau šansų išlikti.
- **Kuo siunti, a gala junti?**
- **Kuo iškā: a sīkliu, a luopu?** – ko priekabiauji, nerimsti.
- **Kuo siunti? A dviestīnuoji junti?** – nujauti savo mirtį, dvėstinąją. Taip musė labiau kanda rudeniop.
- **Kuoši – kleckā, kuoši – kleckā, i nie čiesa kit-kūm užsijimti** – tai vienas iš variantinių posakių, kad nėra laiko kažką padaryti.
- **Kuožna žuvis sava srioba** (arba: **zopi**) **nu-verd** – kiekvienas žmogus elgiasi skirtingai; kiekvienas turi savo silpnybių.
- **Kuožnas su savēm, vīns Puodīvs su visās** – taip yra pateisinamas tam tikras savanaudiškumas, egoizmas.
- **Kuožnas dornius kitāp blūdī.**
- **Kor paukštīs lek, tēn plunksna met** (arba: **tēn plunksna krimt**) – kai vis kraustaisi į kitą vietą, vis daiktų palieki, išmeti. Arba: **I tu kap tas paukštīs: kor leki, tin plunksnas išmiečiuoji, vuo aš turu iš paskuos ēti i runkiuoti.** Pasakoma taip vaikui, kuris iš lauko parbėgęs rūbus bet kur nutėškia.
- **Kor šėka, tēn palēka** – sakoma apie netvarkingą žmogų, apie užuomaršą.
- **Kor bētumi, sobini iš paskuos velkas** – visur save randi, nuo savęs nepabėgsi.
- **Kor tavi vel'ns neš (nešiuo)** – tai baramasis posakis, bet nepikta pasakoma net ir kaimyno sulaukus.
- **Kvapu gerti** – labai ko nors trokšti

(Bus daugiau. Tęsinys kituose numeriuose)